

KRITIKK OG DEBATT

kultur

Er kultur bare en knapphullsblomst som kan knipses vekk ved første tegn til krise?

Per Haddal i Aftenposten

Dansk ros til Lillebjørn

Lillebjørn Nilsens samle-CD, «40 spor», er utgitt i Danmark og får strålen-de anmeldelse i Politiken. «Fryd, fryd», konkluderer avisas Thorbjørn Sjögren, etter å ha framhevet de Lillebjørnske kvaliteter som både gitarist og sangsmed.

ODD NERDRUM:
En yrkesstolt
hoffnarr, selv
uten badehette.

Kunsten å være hoffnarr

Er du redd juleselskapet skal bli for kjedelig? At det tradisjonelle nissebesøket alene ikke drar opp stemningen? Nå har firmaet Nama Entertainment AS løst det problemet for deg: Du kan leie Odd Nerdrum til julefesten. Det er slett ingen spøk.

Mot betaling har Nerdrum sagt seg villig til å møte opp, gjerne også dosere/kåsere litt om det som måtte falle ham inn. At firmaet ønsker å krydre julematen med vårt kjortelkledd-bohemgeni og aldrende vidunderengle-er forståelig. Litt vanskeligere er det å skjønne hvorfor Nerdrum stiller opp. Det kan neppe være pengene.

Er det anledningen til å få lage litt skandale, og det attpåtil mot betaling fra dem han gjør narr av, som frister Nerdrum? Den gamle bohème-regelen om å «aldri unnlåte å gjøre skandale på Nationaltheatret» blir jo enda morsommere dersom skandalen kan faktureres en naiv vert. Det filosofiske grunnspørsmålet fra den zoologiske hages apebur - om det er vi som ser på apene, eller apene som ser på oss - bør tenkes nøye igjennom av verten.

En annen mulighet er selvsagt at kunstneren Odd Nerdrum virkelig tar sin rolle som hoffnarr på alvor, og derfor tar på seg alle de representasjonsplikter stillingen medfører.

I så fall søker Nerdrum igjen tilbake til de førmoderne kunstneridealer. For mens de moderne kunstneres selvbilde gjerne var revolusjonært og samfunnsomstyrende, føler nok Odd Nerdrum lengselen tilbake til hoffnarrenes tid. Til den gang da enhver fyrste med litt selvspekt holdt seg med en pussig kledd raring som på bestilling kunne trekke i salaten. I det moderne 20. århundre har Nerdrum både drakten og innstillingen, men mangler fyrsten. Derfor må han nøye seg med å leie seg ut til timebetaling.

Det er for så vidt et ærlig alternativt nå når troen på revolusjonen og utopiene er død - i en tid der kunstnerne har gått fra barrikadene til installasjonene, fra studiegruppene til stipendkomiteene. For i det nye Japlandske hus er kunstnerne mest sannsynlig tiltenkt jobben som nasjonal fest- og pyntekomité, ivrig ledet av en sprudlende Turid Birkeland. Og hvilket annet valg har de, når den gamle revolusjonæren trangen til å rulle kruttønner ned i kjelleren er sporløst forsvunnet? Da er det kanskje bedre å gå gjennom byens selskapsliv som en narr med ringlende bjeller.

For det Odd Nerdrum kan være trygg på der han kommer som invitert medienisse på julefest, er at han fortsatt har sin frihet. En frihet til å gjøre akkurat hva han vil. Sikkert også til å tegne på damasken. I hvert fall hvis han husker å signere.

inn-
hogg

Slipp ham inn

Oslos tusenårsjubileum kommer brått på, 50 år etter 900-årsjubileet. Gode råd er dyre for hvordan komme i havn med en verdig feiring allerede om tre år. Oslo-politikere har tatt historikernes utfordring på sparket: Jubileet skal framskyndes. Ikke vet jeg hva som er gjort og hvem som skal bestemme hva, men etter Pål Hougens kronikk i Dagbladet på søndag, spekket med fantasifulle og konstruktive forslag, burde han være selvskrevet medlem i jubileumskomiteen. På kan Oslo så godt som kunsthistorikeren Pål Høgen. I årevis ledet han hundrevis av mennesker gjennom «Kjenn din by»-turene. Slipp ham inn.

Harriet Eide

- Refuser, makuler!

Egil Ulateigs bok «Med rett til å drepe» har satt sterke, men motstridende følelser i sving. Sven G. Holtmark gir i Aftenposten 29.11. Ulateig «honnør» for at han har satt likvidasjonen under krigen på dagsordenen.

Samtidig bebreider han forlaget at de overhodet har utgitt boka. Jeg deler

konsulenter

Hans Fredrik Dahl, konsulent for Egil Ulateigs bok «Med rett til å drepe», setter spørsmålstegn ved sinnelet til de kritikerne som mener at boka ikke burde vært utgitt.

anbefalt «Med rett til å drepe» utgitt. Siden både Holtmark og Arnfinn Moland (VG samme dag) uttrykkelig retter sitt angrep mot Tidens konsulent, kan det være på sin plass å klargjøre hva denne rollen innebærer.

■ Holtmark tar som andre kritikere for gitt at det finnes «talløse faktiske feil» i Ulateigs bok, og snakker om «graverende feil og mangler» som andre skal ha avdekket. Derfor burde den aldri kommet ut.

Jeg er ikke så sikker på dette. Jeg har nøye fulgt debatten, og lest de innvendinger som er kommet opp fra historikere rundt i landet. Det viser seg at de aller fleste av dem gjelder utdypninger og krav - eller tilbud - om ytterligere opplysninger i de mange tilfeller der Ulateig bare gir summarisk informasjon. Det er nemlig, i motsetning til hva mange kritikere synes å tro, langt fra en utømmende behandling Ulateig gir sitt emne, men et avgrenset bidrag. Et første, nødvendig og derfor modig bidrag, som fullt ut fortjener den honnør Holtmark gir.

■ Direkte, frontale feil er det faktisk færre av enn man skulle vente, når et mørklagt tema som dette for første gang bringes opp i lyset. De færreste av disse sakene har fått noen rettslig granskning.

Misforståelser og feiltolkninger henger i helt fra krigens tid. Jeg ville trodd at flere av Ulateigs påstander kunne stilles opp-ned, tatt i betraktning av at feltet i femti år har vært lukket av hemmelighold og profesjonell desinformasjon. Men selvfølgelig: debatten er bare såvidt begynt. Saum-

EGIL ULATEIG: Har møtt sterke reaksjoner fra enkelte historikere etter utgivelsen av sin debattbok om likvidasjonene under siste krig.

Arkivfoto: OLE C.H. THOMASSEN

faringen av kyndige opponenten og lokale granskere vil fortsette. Først etter hvert vil bildet totalt sett klare. Å kreve denne prosessen stanset i utgangspunktet, reiser mistanke om at man egentlig ønsker å holde den lukket.

■ Naturligvis møter Ulateig sterk motstand for måten han teller likvidasjonene på. Enhver kan se at han aktivt innbyr til dette, selv om den formelt het noe litt annet.

«Erstatningskonferansen i Paris» er også et helt vanlig navn på den del av fredskonferansen som behandlet erstatningsspørsmålet etter 1945. Forsøk på å spille faglig indignert over slike betegnelser, sky-

naturligvis diskuteres i grad - og har vært diskutert i femti-seksti år. Men det foreligger saklig belegg for å hevde dem. Det må være poenget, når man vurderer utgivelse eller ikke.

Det er dertil rene petitesse historikerne kommer med når det gjelder bokas terminologi. «Den allierte overkommando» har figurert i kildene siden 1941, selv om den formelt het noe litt annet.

«Erstatningskonferansen i Paris» er også et helt vanlig navn på den del av fredskonferansen som behandlet erstatningsspørsmålet etter 1945. Forsøk på å spille faglig indignert over slike betegnelser, sky-

■ Maleren Adolph Denis Horn er en sjelden separatutstiller, men nå kan man se hans kunst i retrospektiv utgave på Internett (<http://home.sol.no/adolph/>). Skjermen gir et bra bilde av Horns økopo-litiske engasjement.

ter langt utenfor målet. En journalistisk bok vil i stor utstrekning nytte kildenes terminologi. Akademikeren må finne seg i dette, og legge sitt hovmøt til side.

■ Egil Ulateig er en av krigslitteraturens mest produktive forfattere, med en lang rekke bøker samt en anseelig mengde magasinartikler bak seg. Han er kort sagt en av dem som gjennom de siste 25 år virkelig leses her i landet. Når en slik forfatter kommer til at han i årets bok vil anlegge en kritisk vinkel overfor motstanden og gjennomføre sin reportasje deretter, er det etter min mening konsulentens plikt å la offentligheten, ta stilling til gehalten. Forfatteren bør få en hjelpende hånd i forlaget, men forøvrig stå ansvarlig selv, overfor anmelderne, leserne og debattanten.

■ At enkelte av disse møter ham med påstanden at boka skulle vært stoppet for offentliggjørelse, vitner om et sinnelag man ventet fra kommunistisk innstilte historikere. Men at folk som Holtmark og Moland nå stiller på samme linje, er forunderlig. Jeg minner om at den politiske okkupasjonsforsknings hjemlige nestor, Thomas Chr. Wyller, har tatt imot Ulateigs bok på en helt annen og mer åpen måte. Kritisk, bevares, men med anerkjennelse av dens positive verdi.

Tenk om våre yngre forsvarsforskere kunne vise samme holdning og vilje til dialog, i stedet for å rope på refusjon og makulatur.

Hans Fredrik Dahl

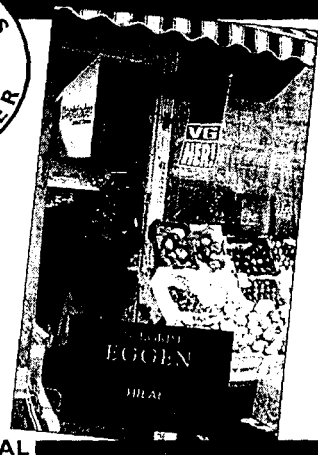
MÅNEDENS BOK

I DIN BOKHANDEL

FAVØRPRIS
98,-
I DESEMBER

Torgim Eggen
HILAL

Hver måned tilbyr bokhandelen en aktuell kvalitetsbok til redusert pris. Vær rask! Neste måned går prisen opp til kr 125,-.

GYLDENDAL